
[2019-23-RE](#)

CAUSA 2019-23-RE

(Silvestre Cánovas i d'altres c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 140-2019. Recurs d'empara

Sentència del 9 de setembre del 2019

BOPA núm. 79, del 25 de setembre del 2019

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 18 de març del 2019, pel Sr. Josep Antoni Silvestre Cánovas, actuant en nom propi i en el dels Srs. Luis Pablo Laplana Moraes, Xavier Mayol González i Josep Lluís i Josep Antoni Rivero Carrizo, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 21 de febrer del 2019, dictat per la Presidència del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a un tribunal imparcial predeterminat per la llei, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li la resolució impugnada i que declari la vulneració dels drets esmentats. Així mateix, demana que es declari la suspensió dels efectes d'aquesta resolució;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist que el magistrat, Sr. Joan Manel Abril Campoy, va plantejar la seva inhibició en aquesta causa, la qual va ser acceptada pel Ple del Tribunal;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 14 de maig del 2019, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara 2019-23-RE;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat, el 4 de juny del 2019, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe de la magistrada ponent, Sra. Laurence Burgorgue-Larsen;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. El 24 de desembre del 2018, el lletrat Josep Antoni Silvestre Cánovas, actuant en nom propi i en representació dels Srs. Luis Pablo Laplana Moraes, Xavier Mayol González i Josep Lluís i Josep Antoni Rivero Carrizo va presentar davant el Tribunal Superior de Justícia un escrit mitjançant el qual recusava els magistrats Yves Picod, Marie Conte i Bernard Plagnet de la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia.

Els recurrents fonamentaven aquesta recusació en una enemistat manifesta per part dels magistrats envers les seves persones, en què tenien una amistat íntima, i fins i tot, una relació de dependència jeràrquica, amb el magistrat del Tribunal de Corts, la recusació del qual havien promogut i que havia estat estimada (article 73 de la Llei qualificada de la Justícia).

Per aquests motius, cas que no s'abstinguessin, formulava la recusació dels magistrats esmentats en totes aquelles causes que aquest lletrat intervingués, així com en qualsevol afer en què els recurrents fossin part.

1.2. El 15 de febrer del 2019, el president del Tribunal Superior de Justícia va dictar una providència que designava els magistrats esmentats per tal que coneguessin d'aquesta recusació i s'hi manifestessin.

1.3. El 21 de febrer del 2019, els magistrats recusats van dictar un aute en què decidien inadmetre a tràmit la recusació formulada.

1.4. El 18 de març del 2019, el Sr. Josep Antoni Silvestre Cánovas, actuant en nom propi i dels Srs. Luis Pablo Laplana Moraes, Xavier Mayol González i Josep Lluís i Josep Antoni Rivero Carrizo, va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 21 de febrer del 2019, dictat per la Presidència del Tribunal Superior de Justícia, per una presumpta vulneració dels drets a un procés degut i a un tribunal imparcial predeterminat per la llei, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació jurídica dels recurrents

- En primer lloc, els recurrents al·leguen la vulneració del dret a un procés degut, pel fet que els magistrats recusats mateixos són aquells que han decidit sobre la seva recusació i sobre la procedència de la seva admissió, infringint tant la lletra de l'article 75 de la Llei qualificada de la Justícia, com la de l'article 7.5 del Codi de procediment penal, els quals disposen clarament que si la recusació s'adreça a un magistrat del Tribunal Superior de Justícia, aquesta ha de ser resolta per una secció de tres membres de la qual no pot formar part el recusat.

Així mateix, destaca que la decisió impugnada tampoc ha respectat el contingut de la providència dictada pel president del Tribunal Superior de Justícia, la qual només demanava que els magistrats recusats es manifestessin en relació amb la recusació plantejada.

- En segon lloc, i de manera connectada amb el punt anterior, aquesta actuació dels magistrats recusats també vulnera el dret dels recurrents a un tribunal imparcial predeterminat per la llei, ja que, els magistrats recusats són part directament afectada per la recusació i, per tant, d'acord amb l'article 7.1 del Codi de procediment penal i l'article 73 g) de la Llei qualificada de la Justícia, s'han d'abstenir, perquè tenen un interès directe en el plet. Per consegüent, la resolució hagués hagut d'estar dictada per tres magistrats diferents en lloc dels tres magistrats recusats, els quals eren manifestament incompetents.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li la resolució impugnada i que declari la vulneració dels drets esmentats. Així mateix, demana que es declari la suspensió dels efectes d'aquesta resolució.

2.2. Argumentació de la Presidència del Tribunal Superior de Justícia

- En primer lloc, el Tribunal Superior de Justícia considera que, en el marc d'una recusació, el criteri o el principi general és que sigui un tribunal diferent al recusat aquell que examini si es produeix o no en el cas concret la causa de recusació al·legada.

- L'article 75 de la Llei qualificada de la Justícia determina els òrgans competents per resoldre una recusació: "*El Tribunal Superior resol sobre les recusacions quan aquestes no hagin estat acceptades per la Batllia o el Tribunal de Corts. Si la recusació s'adreça a un magistrat del Tribunal Superior, és resolta per una secció de tres membres de la qual no pot formar part la persona recusada*".

- No obstant això, l'article 9.2 de la Llei qualificada de la Justícia permet al tribunal refusar, de manera motivada, aquelles peticions, incidents i excepcions que es formulin amb manifest abús de dret o frau de llei.

- En aquest sentit s'ha de permetre, excepcionalment, al mateix Tribunal recusat inadmetre a tràmit la recusació; es tracta d'una inadmissió *in limine* en casos en què la recusació és extemporània, el recusant no està legitimat per interposar-la, no s'adueix la causa en què la recusació es fonamenta o quan s'adueix una causa il·lusòria o sense fonament.

- Per aquests motius, les recusacions *in futurum* sol·licitades pels recurrents no són admissibles; una recusació només es pot referir a una causa precisa, concreta i actual, així com pendent de la jurisdicció competent.

- Conclou que no pot prendre una decisió general sobre causes futures que es troben pendents davant la seva jurisdicció i no pot dictar una decisió d'abast general sota pena de vulnerar la interdicció feta al jutgador de pronunciar-se per "*arrêt de règlement*".

- I considera que concorre l'excepció que possibilita la inadmissió a tràmit pel mateix tribunal que es recusa, ja que la causa de recusació invocada no té fonament, com s'ha exposat en el punt anterior, raó per la qual declara la seva inadmissió a tràmit.

2.3. Argumentació del Ministeri Fiscal

- En primer lloc, el Ministeri Fiscal recorda que la interpretació i l'aplicació de les normes processals

són qüestions de legalitat ordinària, tret que la resolució judicial sigui arbitrària o lògicament irraonable i, en aquest cas, la resolució impugnada s'ha limitat a interpretar i a aplicar de forma perfectament raonable i no rigorista, ni desproporcionada les regles que regulen l'abús de dret i la mala fe processal en conjunció amb les normes aplicables en matèria de recusació.

- Segons el seu parer, en aquest cas la institució de la recusació ha estat pervertida amb la finalitat d'utilitzar-la insidiosament com a instrument per tractar d'abstreure's de l'acció de la Justícia o d'obstaculitzar-la.

- El Tribunal Superior de Justícia ha realitzat una interpretació conjunta i teleològica de l'article 9.2 de la Llei qualificada de la Justícia i de les normes relatives a la recusació, cosa que és lògica i raonable.

- Afegeix que no és la primera ocasió en què el Tribunal Superior de Justícia ha resolt en el mateix sentit (adjunta els autes citats).

- Considera que el fet que determinats magistrats fossin recusats en "*totes les causes*" en què intervingués el lletrat recurrent mostra que la petició de recusació està a bastament mancada de fonament i que es realitza amb abús de dret.

- D'acord amb la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia, s'ha de valorar de manera expressa si concorren o no les causes d'absència corresponents en cada causa concreta, valorant-ho, en primer lloc, el magistrat concernit com a eventual causa d'abstenció i, si fos el cas, posteriorment, mitjançant el procés de recusació.

- Per consegüent, el Ministeri Fiscal demana la desestimació d'aquest recurs d'empara per la manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions i perquè no s'ha produït cap de les vulneracions al·legades.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem.

3.2. Quan un recurrent al·lega la vulneració del dret constitucional a obtenir una decisió fonamentada en Dret (article 10.1 de la Constitució), l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd.

3.3. Quan entren en joc drets substancials, el control d'aquest Tribunal en el marc del recurs d'empara consisteix a determinar si els recurrents han estat privats o no d'una protecció efectiva, és a dir, si han estat situats o no en una indefensió material (veg. per ex. el punt 3.3 de l'aute del 22 de desembre del 2017, recaigut en la causa 2017-33-RE o el punt 3.1 de la sentència del 19 de febrer del 2018, recaiguda en la causa 2017-53-RE).

3.4. En aquesta causa, la qüestió constitucional que aquest Tribunal ha de resoldre és la de saber si pel fet de denegar *in limine* la petició de recusació contra els magistrats del Tribunal Superior de Justícia, aquests van vulnerar el dret a la jurisdicció i el dret a un tribunal imparcial dels recurrents.

3.5. La recusació és un dret que deriva necessàriament del dret a un procés equitable per tal com ofereix als justiciables la garantia de ser jutjats per un tribunal imparcial i d'obtenir un judici just; per aquest motiu correspon als jutges ordinaris apreciar la fonamentació efectiva d'una demanda de recusació sense limitar-ne el seu abast.

3.6. Així doncs, la recusació té per objecte la garantia pel justiciable de ser jutjat per un tribunal imparcial i no d'obstruir, de retardar o de paraitzar l'exercici de la Justícia i el desenvolupament del procés; per aquest motiu, correspon als jutges ordinaris apreciar si la demanda de recusació no constitueix un abús de dret.

3.7. De la lectura de la resolució impugnada es desprèn que el Tribunal Superior de Justícia ha reiterat una interpretació ordinària d'aplicació, la qual ja havia estat emprada en diverses ocasions (veg. els autes 113-2018, 114-2018 i 115-2018 del 6 de novembre del 2018). Concretament, va efectuar una interpretació conjunta de les normes relatives a la recusació (articles 73 -que preveu les causes de recusació- i 75 -que determina quins són els òrgans competents a aquest efecte- de la Llei qualificada de la Justícia) i de l'article 9.2 d'aquesta mateixa norma, que permet refusar, de manera motivada, aquelles peticions que es formulin amb manifest abús de dret o frau de llei.

3.8. En aquest sentit, és significatiu constatar que l'article 9.2 esmentat estableix *expressis verbis* els supòsits d'un abús de dret o de frau de llei, cosa que justifica excepcionalment la capacitat dels magistrats en qüestió de participar a la seva recusació. Ara bé, si la recusació és un dret que deriva necessàriament del dret a un procés equitable (punt 3.5) i si la recusació té per objecte la garantia pel justiciable de ser jutjat per un tribunal imparcial (punt 3.6), no és menys cert que la recusació no pot ser utilitzada amb una finalitat que no seria constitucional i que tindria per objecte concret retardar l'administració de la Justícia i, fins i tot, paraitzar el discórrer del procés (punt 3.6. *in fine*).

3.9. En aquest cas, els magistrats del Tribunal Superior de Justícia van considerar que estaven en mesura, a títol excepcional, d'inadmetre *in limine* la petició de recusació formulada en contra seva, d'acord amb els termes mateixos emprats pels recurrents en el seu escrit. Efectivament, van activar el mecanisme de la recusació *in futurum* per totes les vegades en què els magistrats afectats haguessin d'exercir la seva funció en relació amb totes les causes relacionades amb aquesta representació processal o amb qualsevol dels seus representats.

3.10. L'acció de recusar un jutge o tot un tribunal encarregats d'examinar les demandes de recusació, ha de fonamentar-se en motius seriosos (enumerats de manera restrictiva en l'article 73 de la Llei qualificada de la Justícia), els quals han de poder-se establir sense discussió possible si no vol allunyar-se de la finalitat constitucional que la sustenta. Recusar sense tenir proves precises i fonamentades, o recusar de manera genèrica i *in futurum*, no és conforme a l'objectiu major sustentat per l'equitat del procediment i la imparcialitat dels tribunals, establerts respectivament a l'article 10 de la Constitució.

3.11. En aquesta causa, el Tribunal Constitucional considera que la interpretació efectuada pel Tribunal Superior de Justícia mitjançant la qual s'inadmet a tràmit, a títol excepcional, la seva recusació és conforme al cànon constitucional tal com ha estat exposat als punts 3.5, 3.6 i 3.10 d'aquesta sentència.

DECISIÓ:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

1. Desestimar el recurs d'empara 2019-23-RE presentat pel Sr. Josep Antoni Silvestre Cánovas, actuant en nom propi i en el dels Srs. Luis Pablo Laplana Moraes, Xavier Mayol González i Josep Lluís i Josep Antoni Rivero Carrizo contra l'aute del 21 de febrer del 2019, dictat pel Tribunal Superior de Justícia.

2. D'acord amb l'article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, imposar als recurrents les costes processals derivades de la desestimació del seu recurs d'empara.

3. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada al Sr. Josep Antoni Silvestre Cánovas, actuant en nom propi i en el dels Srs. Luis Pablo Laplana Moraes, Xavier Mayol González i Josep Lluís i Josep Antoni Rivero Carrizo, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 9 de setembre del 2019.

Dominique Rousseau
President

Josep-D. Guàrdia Canela
Vicepresident

Laurence Burgorgue-Larsen
Magistrada